

# SLOVENIJA.

List 12.

V petik 9. Svečana

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petik. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za pol leta 3 gold. in  $\frac{1}{2}$ , za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še  $\frac{1}{2}$  gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

## Pri nas se dani.

(Iz Štajerskiga.)

Kolikorkoli si nasprotniki našega jezika in naroda, njegove omike in sreče prizadevajo da bi nam lepo po malim zadobljene pravice enakopravnosti pa podkopali, vse na staro kopito okovali in vesele iskre mladiga narodnega življenja zadušili, jim vender ne gre več vse od roke. Ne veljajo več zvijače — ne očitne — ne skrite. Ljudstvo se, hvala milim Bogu! vedno bolj prebuja in spoznava, kar mu po cesarski obljubi gre ino kar zamore njemu ino zarodu k sreči ino časti biti.

Od več krajev prihajajo veseli glasi, kako ljudstvo svojim zvitim sovražnikom ino zatiravcem roge odbija ino mreže terga. — V Šent Lenarškem tergu zvun Maribora se je podstopil školnik, terdi nemec, gospoda kaplana zavoljo iskrene domorodnosti tožiti ino ino terjati, da bi jih od ondot prestavili!! Ali drugače se mu je zatrobilo. Razžaljeni farmani zdignejo tožbo zoper njega — ker na Slovenskim ne ve besede slovenske, — ino višje šolno ogledištvu mu odkaže, da si ima mahom slovenskega pomočnika napraviti ino potem — prej ko slej — slovensko službo zapustiti. — Naj gre za černe gore!

Po ministerialski zapovedi se morajo slovenskimu ljudstvu vsi razglasi, ukazi itd. po slovensko oznanovati, tudi vse druge pisma, odpisi, odkazi itd. slovensko spisati, če predložnik tako terja. Ta zapoved je našim nemškim ali nemškutarskim uradnikom tern v peti. Kako čejo oznaniti, razložiti, spisati, česar nič ali malo kaj vejo ino česar učiti se njim gabi ino vnoža?! Drugači si vodo na mlin napeljujejo, Slovensino grajajo, da se vse kadi; njo krivijo, da še nič ne velja, mesto sam sebe. Nekatere se ve de zmotijo, ker s njimi v en rog trobijo; ino ako že morajo kaj slovensko spisati, napraskajo navlaž tako gerdo, da bi kakoš lepše, ino tako smešano, da je prava godla. Dobrim ljudem se ta zmotnjava vnoža, ino jih včasih vkrene, kamur smotnjavci žele. — Tako so se ne predavno v Jareninskem gradu zvun Maribora župani ino možje iz cele komisije sošli — ali povabljeni ali ne — ne vemo, ino so — ali iz tih zrokov — ali enakih — tudi ne vemo, Bog vé, pred gosp. oskerbnikom ino pisarjem, ki sta oba terda nemca, dali v zapisnik (protokol) sapisati ino v prošnjo na kresijo: 1) naj bi jim za naprej mesto slovenskih razglasov ali kurend nemške pošiljali, ker nihče zmed njih slovenskih ne razumi; ino 2) naj bi gospodska skerbela, da bi se prihodni nemšina v šoli bolj pridno učila, kakor zadnje čase; slovenski tak zdomi vejo. Čelarna prošnja! — kurende se ji vundar hitro obljubijo. — Kdo pa se smeji? Ali glede šol smehu mimo pokaže. Kresija pozve pri g. tehantu. Ljudem se zvedri; se podpisov kesajo. G. tehant odpišejo, ker je tožba debela laž, od katere bi se grajska gospodska lahko sama prepričala, ako bi po svoji dolžnosti pri izpisih nazoča bila, rekoč, da se je ne nemšini temoče le slovensini krivica godila, kar pa pristavijo zlo resnobno ne bode več ino ne sme več biti! Ino od tiste ure se je vse bolj domorodno začelo. Živili prečastiti g. domorodec! živio tudi priden

g. šolni učenik! Mila ino verna sta narodnosti podpornika ravno tam, kjer se ji nemškutarstvo naj huje grozi!

Še boljše so jo nemškutarstvu prerezali v Blešinskem gradu niže Radgone 22. p. m. Že dolgo popred so se vsimi sladkarijami ino zlatimi obljubami kmete snubili ino sleparili — naj bi k nemškem sodništvu privolili. Že pojejo nekteri župani, kakor gospoda žvižga. Tu povzdigne vam znani verli domorodec Jakob Kreft, kateri že je na deželskem zboru našemu narodu tak skerbno pravice branil, svoj domorodni glas ino tako jasno ino krepko razloži krivico — velko krivico, ktero bi s tim sebi, svojem narodu ino zarodu storili, da dajo enodušno vsi v zapisnik zapisati, ker Bog obvarji! nečejo k nemškem sodništvu priti, temoče v terdo slovensko, gder se vse čisto slovenski govori ino piše. — Hvala iskrenemu domorodcu! —

Nadamo se, da bodo pametni Slovenci tudi drugod raji lažljivim prerokom ravno tako zagodili, kakor da bi morali po njihovim pa ne mlo tancati ali plesati!

Tudi v grajšinah že imamo nekatere verle domorodce. Vsim izgled je Negovski g. Bratkovič. Lepa hvala gre tudi Hrastovskemu g. oskerbniku. Bog daj dosta takorsnih! Zauzamemo, da bode nova ministerialska zapoved še druge zdramila, celo terdovratne preobrnili, ptujce pa ino nespokorljive spodila! Vnovič oznani, de bo tudi postava ino sodba čiško slovenska; da mora vsaki, kateri hoče na Slovenskim službo imeti, popolnoma slovenski znati. Kdor se na skorem neče ali ne more dobro slovenski naučiti, mora odstopiti. Rojaki! hitro tedaj slovnico ino novine v roke!

To zapoved že bi Graške novine lahko oznanile — ali ni jim všeč; kar je za nas prav ino dobro, ne povejo, če ni truška sila! — Vse nemške novine le kričijo ino terdijo: kar je za Nemce prav, ni pa za Slovence. — Po tem jim verujte! —

Z novo zvoljenim poslancem Mariborske okolice, z gospodom Franjom Radušekom, mladim oskerbnikom, še smemo zadovolni biti, nadajoči se da se mu bo v Kromerizu v sredi iskrenih Slavjanov serce ino duh po domače oživel! Saj je po kervi ino rojstvu Slovenec, mlad, bister, učen ino pošten. Bog daj srečo!

Živkov.

## Kaj je Nemcam za Austrio.

Celovske novine so prinesle v br. 12 in 13 govor gosp. Dr. od Würtha avstrijskega poslanca v Frankobrodu, iz katerega Slovencam lete verstice podam:

„Kaj je Germanija brez Austrije? Je borna, razcepljena, slaba Germanija! Ne rečem slaba dežela, ampak slaba Germanija. Je država brez natornih in varnih mej; država na jugu vojniško (strategisch) vselej odvisna od Austrije, ktera ima v rokah vse važne vojniške položaje (militärischen Positionen); država avstrijskega varstva vselej potrebna, kedarkolj sovražnik na zahodu proti. Kdo varje mejo na Renu per Strassburgu in Keln, če niso naši (avstrijski) žolnirji? država odločena od jadranskega morja, per vsim svo-

jim teržtvu proti izhodu od Austrije odvisna. Namesto velike, po svetu kraljevajoče Germanije prinesete svojim volivcem majhno državo, krivično Germanijo imenovano, zakaj: „Nemca dom mora več biti.“

„Kako velike so pa koristi za Germanijo, kedar Austrija pristopi in svoje nenemske dežele za doto alj juterno prinese! Prinese jadransko morje, tergovalski pot skoz Terst in Benedke; — Polo, naj prikladnejši vojniško pristanišče (Kriegshafen), Istrijske in Dalmatinske brege s svojimi izvrstnimi mornarji, s svojim dragocenim lesam za ladjetesanje in svojimi slovečimi tesarji, naj boljšimi po celimu srednjemu morju; — Austrija vam odpre vdeleženje na trgovini v Vogersko, ktera je bila dosihmal izključljivo v oblasti nemško-avstrijskih dežel, in je vsako leto 100 milijonov rajnišov donesla; Austrija nam odpre pot za preselovanje proti izhodu v bogato deželo, v kateri je še kraja za milijone, — glavno žilo nemške trgovine, Dunajo in rodovitne podnavske dežele, ktere edino le Austrija ruske mu napadu odteti zamore; — ona prinese k nemški armadi junake od 24 milijonov večidel hrabriga plemstva.“

Tako prerokuje gosp. Dr. od Würth. Je vender torej resnica, da je le Austrija Germanii, ne pa Germanija Austrii potrebna. Oha! sedaj vemo, zakaj Nemci s tako širokoustnim kričanjem terdijo, de Austrija ne sme na nobeno vižo stopiti iz nemške zaveze: „brez Austrije je borna, razcepljena, slaba Germanija.“

Austrijanski narodi! zakaj ste poslali svoje poslance v Frankobrod? zakaj jih plačujete s svojim denarjem; sedaj ste slišali, zavolj tega, da se postreže nesitni sebičnosti Nemcov!

Gosp. Dr. Würth, zakaj le kaj molčite od dobičkov, izvirajočih iz nemškega bunda za Austrijo? saj ste avstrijski poslanci, za blagor in slavo Austrije se morate naj prej in naj bolj truditi.

Bom pa jez nekterih dobičkov naštel: dobili bomo nemško sromaštvo (Proletariat), ktero se po nemških deželah strašno perkazuje in množi, dobili bomo nemško obertnost in teržtvo in z njima mnogoverstnega blaga ko trave in listja; dobili bomo nemške naselnike, ki bojo naše kraje in druge rodovitne dežele poplaval; dobili bomo nemške bukve, nemške postave, nemške uradnike, in clo nemško vero itd. še drugih vrazjih nemčarij, da Bog pomagej! Te nevarnosti in nesreče dobro spoznavši prebrisani Čehi niso poslancev za Frankobrod volili; verli Slovenci svoje poslance nazaj iz Frankobroda kličejo, junaški Hrovati uništenje zvezniga pisma od leta 1815 tirjajo; ja clo sami Nemci pravijo, da mora biti Austrija zraven Nemčije v lepi zastopnosti. Tukaj pri nas v Celovcu, ker je pred nekterimi mesci nemška zastava s tako slavo in s tako gromovitim vriskanjem bla na visok zvonik obešena, je ta zastava te dni iz turna zibnila clo na tihim, in vse terdi: „da je to prav, mi smo zvesti Avstrijanci, mi hočemo močno, samostalno, edino Austrijo.“

Tudi naše ministerstvo je večkrat izreklo, da hoče napraviti edino, močno, neodvisno Austrijo; alj njih dela so besedam nasprotni: vpitju zvanajskih in nekterih domačih Nemcov zadovoljiti ne poslušajo prošinj vsih, vselej

zvestih Slavjanov; gospodi, le teptajte z nogami nevsmileno korist in voljo narodov, le naprej! morebiti da vam bolj od rok pojde, kakor pa Frankfurtistam, Madjaram in Talianam! — Svečan.

## Deržavni zbor.

V seji 31. Prosinca je deržavni zbor naslednji (zdaj 8. popred 10.) razdelik prijel: „Pravica preselitve osebe in premoženja v deržavi je samo v občinskih redih zapopadenim overkam podveržena. Zastran deržave se svoboda izselovanja ne krati. Nobena izselitnina se razun potrebne nasprotnosti (vzajemnosti) terjati ne sme.“

Besede „razun potrebne nasprotnosti“ (reciprocität) je g. Ulepič predložil.

V seji 1. Svečana je polski poslanec Dilevski poprašal zastran ministerialne vravnave šol po Galiciji, kaj de si ministerstvo pod enakopravnostjo narodov misli? odkod one ve, de imajo Rusini rajši nemški jezik kot polski? ali ne bo skerbalo tudi za polsko mladost?

Krainski poslanec Geier je povedal, de ga je Kerški sodnik, opiraje se na kresijsko povelje, zapreti hotel, ker se je z kmeti pomenkoval; terja od ministerstva, de naj uzrok tega neustavniga ravnanja poiše.

Suzelka je predložil, ministerstvu omeniti, de bi že zdaj razsodbe, ki smertno kaznen izreko, vstavljene bile, zbor pa je ta predlog overgel. —

## Austrijsko Cesarstvo.

### Slovenska dežela.

Ljubljana 8. Svečana o poldne. Ravno je prišlo slovensko društvo po posebnim poslancu g. A. Lokarja, vodja krajske narodne straže, žalostno novico, de je slavní pesnik gosp. Dr. Francé Prešerín, pravdosrednik v Krajnju, danas ob osmih zjutri vmerl. Pogreb bo v saboto ob deseti uri dopoldne, k katerim se spoštovavci in znanci rajnkiga in vsi udje slovenskiga društva povabijo, slavnemu rojaku poslednjo čast skazati.

Ljubljana. — Slava, komur slava. Že večkrat sim bil slišal, de naš slavní domorodni učenik naravoslovstva gosp. Janez Kersnik ob nedeljah od dveh do treh popoldne naši pridni mladosti ločbo ali kemijo v maternim jeziku razlaga. Poln radovednosti, kako de se kaj gosp. učenik in pa poslušavci obnašajo, grem pretečeni dve nedelji poslušat. Predragi bravci Slovenije! Zastonj išem primerjenih izrazov vam počutleje popisati, ki so mi poslušajočimu v sercu igrali. Sivi starček, ki že 44 let uči in je potrebo učenja mladosti v ljubim maternim jeziku dobro spoznal, ki se je vedno za blagor domovine po vsi moči trudil, — sivi starček, od vsih svojih zdajnih in nekdanjih učencov, ki so že fajmoštri in dekaní, visoko poštovani učenik se vede ko mladeneč od 20 let okoli nadopolnih učenčkov. Kako lepo, kako po domače in kako razumevno jim razlaga po neprecenljivi Vertovecovi kemii skrivnosti narave (nature)! In kar se z besedo dobro dopovedati da, kako po domače jim vse natanjko pokaže! Kdor ne ume, mora zagrabití. Kar me je pa nar bolj razveselilo — kako razumevno zna on vsak prikazek (Erscheinung) na djansko življenje (praktisches Leben) oberniti in otrokam dopovedati, v kakšno korist in v kakšno škodo de je kaj. —

Vesetje je pa tudi slišati, kako dobro pridni učenci v dragim maternim jeziku odgovarjajo in kako de so že z vsimi povedanimi kemijskimi izrazi soznanjeni, ki jih je

učeni pisatelj tako lično in scer skoro vse iz domače korenine izpeljal, kar Nemcu ni bilo moč storiti, ampak si je moral le z gerškimi in latinskimi besedami iz nadlog pomagati. —

O ko bi pač vsi naši učeniki z slovenšino in za blagor domovine tako vneti bili, kot g. prof. Kersnik. O ko bi pač kmalo kmalo vsi spoznali, de — kakor je za dete nar bolj perva jed materno mleko, de mu ravno tako za prvi uk nar bolj vtekne materni jezik. — Slava, stoterna slava Vam torej, visokospoštovani, od učencov ko oče ljubljani domorodni in domoljubni gosp. profesor! Bog Vas poživi domovini v prid še dolgo dolgo let!

\* V ponedeljk (5. t. m.) je g. Dr. Orel o petih popoldan napovedano kmetijsko šolo v slovenskim jeziku začel. Serce nam je od veselja poskakovalo, pervikrat iz mesta, na katerim je dozda le ošabna Nemškuta kraljevala, naš materni jezik zaslišati. Tužna žalost nas je pa tudi prevzela, od pogleda na druge Ljubljanske učenike in šole, ker se še zdaj pohlevno Nemškuti uklanja, in domači hčeri Slavi še vedno nar svetejši pravice krati. Bog pomagaj, kdaj bojo ti gospodje enakopravnost narodov zapopadli?! Imajo vsaj toliko lepih posnemanja vrednih izgledov! De ne opomnim verle Čeha na Českim in Moravskim, Rusine v Galiciji itd. ker se je že domači jezik v nižji in višji šole vpeljal, jim hočem raji izgled v naši deželi pokazati, po katerim naj se ravnaajo če ravno jih osramoti. Ta lepi izgled je visoko častita družba nun v Ljubljani. Te gospe so s tim, de so v djanju naš slovenski jezik v njih šole vpeljale, svetu pokazale, de so, če ravno nikdar v zvunajni svet ne pridejo, visoki poklic in gibanje sedajnega časa desetkrat bolj zapopadle, ko visoko in nizko učeni gospodje učeniki Ljubljanskih šol. Hvala in slava Vam zato visoke častite nune, rodoljubne Slovenke!

A. V Ljubljani. To nedeljo smo pokopali iskreniga rodoljuba g. Martina Semrajca pravnika iz Dunajskiga vseučiliša.

Bistre glave in nar boljšiga serca je bil ranjki vedno le za blagor in povzdigo naše slovenske domovine ves vnet, in je vsled tega marsiktero pesmico ali drugi zbudivni sestavek zložil, in večdel z imenam „Tomačevski ali Semrajcov“ v časopisih na svitlo dal. Izverstni sestavek: „Kaj bomo cesarja prosili“, kteriga je družba Slovenija na Dunaji lansko spomlad v 6 tisuč listih med Slovence razdelila, je bilo njegovo delo. — Pogreb je bil prav priserčen. Od sv. Petra, kamor so ga iz Tomačeviga kmetovski fantje prinesli, so ga spremili proti sv. Krištofu, bogoslovci (njegovi so-učenci) po duhovske oblečeni, in premilo pevajoči, na straneh truge, ktero so kmetovski fantje iz njegove vasi nesli, so svetili z svečenimi bakljami priyatli rajnkiga in znanci, vse z narodnimi surkami oblečeni, in za trugo dolga versta ljudi, ktero so sklenili milo jokajoči oča, bratje in sestra rajnkiga, kterim se še lanska, ko jim je brat v sedmi šoli, in predlanska rana, ko jim je mat umerla, ni zacelila. Naj v miru počiva in naj njegova nevtrudljiva gorečnost za naš narod kot Feniks v stoternih mladih persih oživi! — G.

\* Terdi se tu in tam, de so naši gg. uradniki po deželi še premalo v slovenšini izurjeni, de bi jo v pisarnice sprijeti zamogli. De ta zaderžik ni povsoten, se je lahko prepričati iz naslednjiga odkaza, ki je iz prošnje za oprostenje vojašnje natanko prepisan:

Gospodu J—ču s to naročbo nazaj, de naj c. k. postave, katere pri nas v kancelijah do zdaj še zmeram nemški pisavni jezik zapovedujejo, spoštuje ino torej prošnjo v nemškim jeziku ponovi — v maternim jeziku pa koj povem, de naprejpoloženo šolsko spricalo po vojaški postavi 5. Grudna 1848, ino posebno po postavah let 1804 in 1827 za oprostenje od vojašnje malo kaže.

C. k. kantonsko opravništvo v Krajnji 2. Sveč. 1849.

Iz tega se vidi, de ne okornost v maternim jeziku, ampak le zaljubljenost v stare zlate čase in malo spoštovanje ustave, de se te besede poslužimo, ki se v odkazu bere, slovenšini pot zastopuje.

V 19. listu Slovenije od 30. Prosinca se znajde sostavek od Soče, s čerko P. naznamovan, kateri od slovenskih reči in mnogih drugih zadev govori. Ker se nekteri tukajšnih prebivavcov nad to znamenko spodtikajo, ter mene ko pisavca tistiga sostavka natolevajo, sim primoran tukaj v svojo opravičbo vsim na znanje dati, de se nisim tega dela nikakor vdeležil.

Per leti priložnosti pa moram tudi opomeniti, de se učenci slovenske šole v Gorici ne le samo za silo s slovnico in z gramatikalno pravilnostjo soznanujejo, kakor to gospod P. brez lastniga prepričanja terdi, ampak de se tudi slavjansko jezikoslovje, spremljeno s prostim izdelovanjem slovenskih sostavkov uči, kar se od perviga začetka, kar je ta učilnica osnovana bila, v drugim za bolj izobražene učence odločenim oddelku po dve uri v tednu zgodi.

V Gorici 4. Svečana 1849.

Jožef Premru,

c. k. gimnazjalni profesor in začasni učitelj slovenskiga jezikoslovja.

Zopet nekaj od k. apelacije v Celovcu, ktero Novice v 4. listu tak oistro grajajo. Namesto gosp. Dr. H. je bil novi ranočelnik za tukajšno kaznovališče (Kriminalhaus) potreben. Mislili smo, da se bo konkurs za to službo po novicah oznanil. Alj kakor blesk iz jasnega neba pride k nam glas, da je že Dr. Š. izvolen in poterjen za tisto mesto. Jez nimam nič zoper tega gospoda, ga spoštujem in častim; alj kaj pomaga, ker ne zna in ne zastopi slovenske besedice. Med vsimi sodniki mende le jeden sam slovenski zna; — med vsimi postrežniki (Wärter) in hlapeci le jeden nemalo slovenščino lomi; — med zdravniki še eniga Slovence ni, alj saj Nemca, da bi slovenski zastopil. Oj! borni slovenski jetniki, ki pridete iz Koroške, Štajarske in Krajske dežele, vi ne morete svoje bolečine nobenimu človeku v svojim maternim jeziku potožiti, ne morete povedati svojimu zdravniku: „Kje vas boli!“ Vsmilenja vredne sirote, brez serca je vsaki, kdor je te krivice kriv! —

Tako moramo Slovenci brez strahu odkriti vse naprave in naredbe, ktere se ne složijo s ravnopravnostjo vsih narodov.

Eniga imamo že spet na muhi, dolgo smo molčali, alj sedaj ga bomo pretresovali ne na rešeto, ampak na sito. Že lani je nektere iskrene mlade Slovence po svoji dehantiji s „Stekbrifami“ lovil kakor nevarne „Emissäre“; ministerialnih ukazov zavolj šol clo nič ne porajta, po starim kopitu le nemščino priporočuje, in sedaj še le slovensko društvo černi in podkopuje, in duhovniče svoje dehantije pred tim društvam oistro svari. Gospod, gospod v spodni rožni dolini! tisti „excentrische Sprudelköpfe“ bojo ti v kratkim enoglasno — pa malo slavno — pred celim svetam zagodili!

Iz Celovca 3. Svečana 1849.

Svečan.

### Serbska vojvodina.

Stari greh Slavjanov, razpertija, nesložnost, že začinja, kakor se vidi, glavo vzdigovati. Patrijarh Rajačić je vkalzal, Stratišimiroviča, ki le po vojvodski časti in ne po sreči naroda hrepeni, kjer si bodi zapreti; glavni odbor v Karlovcih pa razglasi to samovoljno, brez odbora izdano povelje Rajačića za nepostavno in neveljavno; in tedej so Serblji v dve nasprotni verstí razdeljeni.

Ravno taka je pri Rusinih, toliko Polake sovražijo, de Bog ve za kaki dar ministerialni

vkaz derže, de naj se v šolah po nemško uči. —

## Moravia in Silezia.

Iz Kromeriza. V pretresu in glasovanju čez 10. razdelik osnovnih pravic je imela zbornica naša nekaki predboj za stran federacije in centralizacije, obe strani ste svojo moč skušale, — mi smo jo vžugali. Predlog slavjanske družbe (kluba) od Jonaka storjen, de bi namreč prijetanje novih udov v občine (srenje) odvisno bilo od posameznih občinskih redov, ne pa od splošne občinske postave, kakor centralizacija misli, je z dosti veliko večino prijet. Polska levica je z nami glasovala. Ta postava bo slavjanske občine varovala pred povodnjo iz natlačenih nemških krajev in Judov.

Premagali smo tedej v mali bitvi, vendar ne vem, če nam bo kaj pomagalo, kakor sploh celo naše pogovarjanje od osnovnih pravic, in zares ne morem zapopasti, zakaj tu lepi čas tratimo in diete dobivamo, ker hoče ministerstvo razglasiti Frankobrodsko osnovne pravice, kakor to nekatere novine iz dobrih virov terdijo. Gode se čudne reči zares. Ravno tiste novice povedo, de je avstrijsko ministerstvo izreklo, de ne da svojih nemških dežel iz nemške zveze ločiti, de se hoče z mečem vsiliti Frankobrodskemu zboru, ki jih je pregnal. Kakšne spremembe! Poprej nas je hotel zbor siliti z mečem, zdaj nasproti to hoče ministerstvo, ravno tisto ministerstvo, ktero je nedavno izdalo svoj protifrankobrodski program. Gre tu zdaj za cesarsko nemško krono, ktero hoče večina v Frankfurtu z Gagernovim ministerstvom pruskemu kralju dati; — to vloviti za Austrijo, je zares velika vada za naše ministerstvo, ktero toliko na lesk krone derži. Nam se pa vendar dozdeva, de k lesku krone gre tudi narod in radovedni smo, kako se boste poravnale politika krone in politika narodov, in kako se bode sedelo na ministerski klopi zedinjene, močne Austrije, ko ne bo samo Lah in Madjar stanovito opozicijo delal, ampak tudi vsak prav Slavjan. Odkod se bode vzela večina? Iz Nemcev ali iz štukov?

Tri reči bi rad vedil, de bi se spoznile! Narpopred program našega ministerstva z ličilam svobode in federatizma, program, ki je že v nekaterih mestih počil. Druga reč je zedinjena Nemčija, kjer se dve državi za vikši vodstvo poganjate in čez trideset kosov samostalno očetovsko vlado si ohraniti trudi. Tretjič bi rad vidil, kako se bomo iz labirinta avstrijske politike izmuzali!

To je velika vganjka! Narpopred se je bombardiralo v Pragi Slavjanstvo, in se je preiskovala tista imenitna, velika, globoko in široko razprostranjena zakletva; kmalo na to se je mogla ravno tista bombardirajoča moč obrniti proti temu, proti komur so naši namenili; domišljeni kaznovavci domišljene izdaje so postali deležniki ravno tega hudodelstva. Oficialni puntarji ne le česki temu tudi serbski in hervaški so se premenili v nar zvestejši sinove domovine in nar vdanjši podpore državne. Zdaj bi pač radi vedli, kdaj se bo Zagreb bombardiral? (Narodni Nov.)

Iz Kromeriza 1. Svečana. Danas popoldne ob treh je prišlo okoli 56 Hanakov na čilih moravskih konjičih z muziko k zbornici, kjer so predsedniku Smolku izročili pismo zaupanja in zahvale v českem jeziku z veliko sto podpisov.

Predsednik jim je v polskim jeziku odgovoril.

Po tem so se podali Hanaki pred hišo, kjer imajo Slavjani svoje shodiše, ki so skoraj vsi skupej bili. Postavili so se po versti pred hišo, in muzika je igrala narodno pesem. Trikrat so zaupili Slava državnemu zboru in slavjanskim poslancem, in na to so poslali tri odbornike v izbo, Slavjane pozdravit.

Palacky jim je odgovoril po priliki tako: Nenavadno je vaše pozdravljenje, kakor je nenavadno, de v tem slavjanskim mestu državni zbor dela, ali za to nam je toliko prijetniši. Veseli nas, de nas z narodno pesmijo pozdravite, zakaj tudi mi smo se posebnost za to potegovali, de bi se edinstvo cesarstva ohranilo. Ali vendar ljubi prijatli! kakor je poprej pred Sušcam le nekoliko gospodov okoli cesarja mu svetovati htelo, ko se ni gledalo na glas narodov, tako bi tudi zdaj ti gospodje postali radi sami svetovavei, če prav je zdaj naloga zbora, oznaniti cesarju voljo ljudstva. De bi se pa tisti gospodje znebili teh, kot mislijo, nepoklicanih svetovavecov, černejši zbor in mu zaupanje odvzeti skušajo. Vendar če bi bili hotli gospodje taki poboljšati stan narodov, so vtegnili, so imeli toliko stoletij čas za to; ali svoboda je prišla zdaj našim in vašim prizadetjem nasproti. Za to nas mora vezati vzajemna vera in zaupnost, moramo združiti se, de si obdržimo v naš in cesarja prid, kar že imamo. Za to se vam serčno zahvalim za vašo zaupanje, skušajte taisto tudi med svojimi rojaki zbuditi. Na vaše zdravje — na zdravje naroda moravskiga Vam napijem jaz Moravan. Naj živi državni zbor!

Na to jih je ogovoril Štrobah Čeh, Pražak Moravan, Lomnicki Rusin; naš poslanec g. Černe iz Primorja jim je rekel po priliki: Tudi jaz od slavjanskiga morja pozdravim Vas v imenu Jugoslovjanov na slavjanski zemlji.

Kozakievč Polak: Narbližji sosedje Moravanov so Polaki in vendar se dozdeva poznali niso in si niso podali rok.

„Pa si jih zdaj podajmo!“ mu seže zali Hanak v besedo in stisne goreče Polaka. Na to povzame Kozakievč:

„Kadar se spoznamo, homo pervi narod na svetu, in če prav se zdaj še natanjko ne razumemo, se bo to v kratkim zgodilo. Zato Slava narodu slavjanskemu!“ —

Solze radosti so se vderle pričujočim iz predčeta prihodniga bratinstva slavjanskiga in slave slavjanske. (N. L. Sl.)

Iz Kromeriza zvemo, de pri prvem branju ustave v odseku ni bilo moč zedinjenja Slovincov v eno deželo naprej spraviti; vse kar so ti gospodje dovoljili, je, de se štajerski Slovinci v en slovensk okrog od Nemcev ločijo, od Koroških Slovincov se jim mende še senja ne. Vse kaže na centralizacijo; to de, če Bog da, ne bo na večne čase zidano, kar nam naši poslanci napravljajo. —

Iz Kromeriza podamo bravcam pregled zborovih odborov (Ausschüsse), de bi po osebah, ktere so v odboru soditi zamogli, kakšna de je in koliko de se od tega ali uniga odbora pričakovati zamore.

1. Odbor ustavni. — Predsednik: Feifalik. — Namestniki predsednika: Kaučič, Palacky. — Pisar: Lasser. — Referenti: Hein, Rieger, Fischhof, Goldmark, Violand, Halter, Vacano, Pinkas, Ambroš, Šoll, Pfretschner, Ratz, Turco, Majer Kaj., Jachimowić, Smolka, Ziemalkovski, Cabalcabo, Krainz, Miklošič, Gobbi, Goriup, Madonizza, Filippi, Petranović, Plenković.

2. Odbor za prošnje. — Predsednik: Piezykowski. — Namesti predsednika: Kreil, Dotzauer, Forster, Ingram, Marin, Musil, Pajtoni, Plaček, Pitteri, Polaček, Scherzer, Szaskiewić, Thiemann, Tomiček, Trojan, Ulepič, Vidulič, Zajaczkowski.

3. Odbor za denarstvo. — Predsednik: Hagenauer. — Namestnik predsednika: Schmidt. — Pisari: Latzel, Szabel, Bilinski, Borrosch, Brestel, Dylewski, Hein, Kanski, Klaudi, Klebelsberg, Königshofer, Lasser, Löchner, Machalski, Mayer, Meindl, Neuberg, Petrovič, Rack, Robert, Schuselka, Sitka, Škoda, Spangler, Stark, Trzecieski.

4. Odbor za pregledovanje zborovih računov. — Predsednik: Klebelsberg. — Pisar:

Mucha. — Referenti: Demel, Frantzl, Huscher, Kowar, Plikor, Scherl, Uchatzy.

5. Odbor zakonodajni z posebnim oziranjem na razmere bivši podložnosti. — Predsednik: Pretis. — Namestnik predsednika: Brauner. — Pisari: Motyka, Kudlich, Eichler, Krause, Marcher, Schuselka, Steininger, Herndl, Huemer, Klausner, Meindl, Peitler, Forster; Hawelka, Plaček, Uchatzy, Demel, Hübner, Oberal, Dolanski, Jaruntowski, Popiel, Stobnicki, Winkowski, Cabalcabo, Mickl, Plicker, Sturm, Wiesenauer, Ambrož, Janes, Lanner, Laufenstein, Ulepič, Bernadelli, Haszlwanger, Klebelsberg, Zwickle, Černe, Antonin, Defranceschi, Goriup, Spangher, Blah, Grabowac, Ivikjevič, Michelli-Vitturi, Petrovič, Radmilli.

6. Odbor za državno in narodno gospodarstvo. — Predsednik: Vacano. — Namestnik predsednika: Robert. — Pisari: Forcher, Jonak, Borkowski, Goldmark, Hagenauer, Hubicki, Ingram, Iwikjevič, Königshofer, Kudler, Langie, Lanner, Oheral, Smarewski, Stark, Wagner, Watzel.

7. Odbor za pretresovanje natočevanih volitev. — Predsednik: Krainski. — Namestnik predsednika: Löchner. — Pisari: Eckl, Helfert, Klaudi, Pretis, Sieber, Smarzewski, Weznicky.

8. Odbor v rečeh javniga učenja. — Predsednik: Haimeri. — Namestnik predsednika: Wocel. — Pisari: Prašak, Zimmer, Fuster, Hönig, Kaubek, Krause J., Kudler, Löchner, Madonizza, Miklošič, Oheral, Radmilli, Rulic, Schneider, Strasser, Trummer, Wiser.

9. Odbor za nabero vojašnje. — Predsednik: Škoda. — Namestnik predsednika: Kaučič. — Pisari: Polaček, Bilinski, Dunewic, Majer Yaj, Müller, Schuster, Strasser.

10. Odbor za vravnvo občin še ni zvolen.

11. Častna sodba v rečeh Štadiona in Hubickiga.

12. Častna sodba v Kaimovih rečeh.

## Ogerska dežela.

Po eden in dvajsetim razglasu se je 2. Svečana terdnjava Leopoldstadt brez pogojev vdala.

Od armade fem. Nužana ste brigade Palfi in Ditrih Eünkirchen (Pečuj) brez vpora obsedle.

Gm. Trebersburg je 30. Prosinca zjutro ob 5 tri predmestja terdnjave Oseske (Ossek) prijel in ob 6. uri z napadam v svojo oblast dobil.

F. m. l. naglo naprej gre čez Veliki Topolčan, Nitro in Verebeli, de bi rudarske mesta oblegel; med tem ko Gm. Götz z brigado Jablonovskiga, po obsedi Neosola, puntarske trume pod Görgeam in Balogam preganja.

Fem. Nužan je pustil Madjare pod Nemegiejam zbrane, ki so proti Oseku pobegnili, nasledovati, in je tudi nekoliko vojakov proti Mohaču poslal, de ga posedejo in tako zvezo z Serbi na levim bregu Donave odpro.

## Ptuje dežele.

Francoska. V Parizu je že zopet vse za boj pripravljeno bilo. Zbudila se je velika nezaupnost zoper sedajno ministerstvo, posebno, odkar je taisto vse politiške družtva (Clubbs) prepovedalo; ono pak odstopiti ni hotlo, ampak je rajši boj poskusilo in je z pomočjo vojakov in narodne straže tudi premagalo. Francozi so se že republike zlo naveličali; v glediših se vsaki napad na republiko z pohvalo sprejme; zvonajne mesta, če tudi oslajljene od nesrečne centralizacije, se pa čez Pariz če dolje bolj hudujejo, in priti zna ura, ko bodo deželani francoski čez to stanovito ognjišče revolucije planili.

Ravno taka Avstrijane čaka, ako bo ministerstvo vžugalo, ktero kakor se vidi vso moč na Dunaju zediniti, deželne poglavitne mesta pa ob veljavo pripraviti in izmolzti želi.

# Nepolitiški del.

## Slovenca zakladi.

Jak narod svoje varje,  
In vnukam izroči,  
Premaga vse viharje —  
Pravica ga krepi.  
Nikar najkdo ne meni,  
De, kar za sveto ceni,  
Pusti kedaj v nemar!  
Porok je oka žar!

Kaj je Slovenu sveto,  
Kaj ne pusti v nemar?  
Zakaj njegovo vneto  
Oko bojari žar?  
Se na zaklade svoje  
Opira in si poje:  
Ne zruši jih orkan,  
Stoje kot skale stan!

Slovenec vero blago  
Za prvi ima zaklad,  
Za njo posledno srago  
Kervi prelje rad;  
Brez nje nikjer ni sprave,  
Miru in sreče prave;  
Ne zruši je orkan,  
Stoji kot skale stan.

Slovenec ljubi Cara  
V zvestobi nevmakljiv,  
To mu je slava stara;  
In dokler bode živ,  
Zvestobo bode hranil  
In Cara svoga branil  
Ne zruši je orkan,  
Stoji kot skale stan.

On ljubi domovino,  
Slovensko narodnost;  
V prepada globočino  
Pogleda straha prost.  
Junasko si prepeva,  
In serčno razodeva:  
„Ne zruši ju orkan,  
„Stojte kot skale stan.“

Slavjanske ljubi brate,  
Ki z njim so ena kri,  
De veže kri, vsi znate;  
In v sereu kar gori  
Za blagor in pravico,  
Ne zgine pred strelico;  
Ne zruši ga orkan,  
Stoji kot skale stan.

On vsaki narod ljubi,  
Pravičen kateri je,  
Pravičnost mu obljudi,  
Pomoč zvesto daje;  
Če Austrijo svobodno,  
Mogočno bleskorodno;  
Ne zruši je orkan,  
Stoji kot skale stan.

To je Slovenu sveto,  
Tga ne pusti v nemar;  
Za to njegovo vneto  
Oko bojari žar.  
Na te zaklade svoje  
Opira se in poje:  
„Ne zruši jih orkan,  
„Stojte kot skale stan.“

Martin Semraje.

## Narodne pripovedke Bistriške doline. Od Janeza Terdina.

### II.

#### Ogrinovo znamenje.

Ogrinovo znamenje se imenuje razdertje, ki leži na hribu zraven Mengša. Že od delec ga popotnik zagleda. Imenuje se po prejšnjemu posestniku tega zemljiša. Enkrat je tukaj grad stal, ki je bil od sovražnikov razsut. Več od razsipa tega gradu, od kteriga se dve steni spricujeta, ki ste Ogrinovo znamenje imenovani, v ti pripovedki:

Že več let so bili Slovenci od Turkov nadlegvani. Pa naši spredniki so se hrabro deržali, brez ptuje pomoči so vendar vselej sovražnika s kervavim nazaj zagnali. Med drugimi, ki so se posebno turke z strahom navdali, je bil tudi vitez Barbo, jaki vojšak in ravno tako blagi človek. Kar so drugi njegoviga stanu storili, podložne zatirat, ni bila Barbota navada. Srečno je živel s svojo ženo, in dvema otrokama, hčerko in sinkom. Zopet so neverniki 1484 napad ponovili. En oddelk je Kočevje, drugi Novo mesto oblegel, tretji je pa proti Gorenjskim viharil; kjer je bil od kmetov uničen. Še druge trume so se proti Štajerju zagnale, po posavju in v Bistriški do-

lini divjale, vasi požigale, ljudi morile ali jih v sužnost oddirale. Tudi Barbov grad je bil obležen. Turški vojvoda reče, de ga ne bo razderl, ako mu Barbo hčerko za ženo da. Ta odreče. Zbral ji je že pošteniga, junaškiga mladenca. Bil je ta na Gorenjskim, ko je bil grad odležen, tudi Barbov sin je bil tam. Mislilo se je, de bodo Turki samo kje vdarili. Ko bi bil ta boj končan, je še le Barbo namenil, mladenca zalo Franjo v zakon dati. Pred pa ne. Ta odrekba Turke silno razkači. Dan na dan grad napadujejo. Zastonj. Barbo je imel scer le malo tovaršev, pa ti so bili pravi korenjaki. Serčnost mu je povikšal list, s kterim se je neki hlapec v grad splazil. To pismo je bilo od sina. Ta je obljubil, de bota kmalo z mladenčam, ki je imel Franjo vzeti, veliko trumo gradu v pomoč pripeljal. Ali neki zdajavec je to Turškemu vojvodu sporočil. Ta vidi de mora hitro ravnati; drugač nič ne opravi. Z štirih velikih topov je jel noč in dan na grad streljati. Zraven pa so bili njegovi napadi zmiraj hujsi. Zgodi se, de krogla Barbota zadene. Smertno ranen pade v naročje prestrašene hčerke. Njegove zadnje besede so bile: „To me veseli, de sim jez zadnja žertva Turkov na gornim Kranju. Povem vam, več jih sem ne bo.“ To reče in vmerje. Bratje, pravi zdej viksi hlapec tovaršem, obljubite mi, de bote z mano to smert mašovali. „Bomo“ odgovoré tovarši, „bomo“ odgovori tudi hčerka, v kteri se je smertna žalost čez osodo očeta v divji občutlej osvete premenila.

Tudi Turki zvedo po ravno tistim zdajavcu novico Barbove smerti. Vzdignejo se tedej, nej velja, kar hoče, grad pridobiti. Boj je bil strašin, pa sovražniki zadnjič predrejo. Barbovi tovarši vsi padejo v bitvi, kaj se je pa z hčerko zgodilo, nihče ni vedel. Ko Turki v grad pridejo, je njih prva skerb, jo iskati. Išejo in išejo, ker je ne najdejo, se k pojedni vsedejo, kar se na enkrat strel, kot grom oblakov, zasliši. Strelu sledi plam in nov pok. Zemlja se strese in velik kos hriba in grad v zrak zleteta. Le dva terdna zidova ostaneta, stojeta še dan današni. Vse to je bilo delo Barbove hčerke. Ko so vražniki v grad priderli, jo je v spodni klet pobegnila, kjer je bilo veliko smodnika, ki je bil že takrat zlo v rabi. Franja vtakne baklo va-nj — in ona in grad sta bila končana. Veliko Turkov je pri tem smert našlo. Ki so še ostali, se bili pa od Barbovga sina in tega sestre ženina uničeni.

Vmerjoči Barbo je prav prerokval, Turkov po tem ni bilo več na Gorenjsko. Večidel so bili že pobiti, na predin so se mogli stopnjo na slovensko zemljo storiti.

## Knjiga splošnih državljanskih postav.

### §. 20.

Tudi državni glavarja zadevajoče opravila, ktere se pa na njega privatno lastnino ali na načine pridobitja v državljanski pravdi vstanovljene nanašajo, se morajo od sodnih oblast po postavah presojevati.

### §. 21.

Tisti, ki zavoljo pomanjkanja let, slabosti duha, ali zavoljo drugih zadev niso zmožni, svojih reči sami prav oskerbovati, so pod posebnim varstvom postav.

K tem se štejejo: otroci, ki sedmiga, nedorašeni, ki štirinajstiga, maloletni, ki štir in dvajsetiga leta svojiga življenja niso spolnili; daleč besni, blazni in bebeli, kterim je raba pameti popolnoma odvzeta, ali ki so saj nezmožni, nasledke svojih djanj spreviditi; daleč tisti, kterim je sodnik kot spoznanim zapravljevcam oskerbnitvo njih premoženja za naprej prepovedal; zadnjič nepričujoči in občine.

### §. 22.

Clo nerojeni otroci imajo od dobe svojiga spočetja pravico do varstva postav.

Kar njihne, ne pa pravice tretjiga zadene, se imajo za rojene; mertev rojen otrok se derži glede pravic, ki so mu na primer življenja prihranjene, kakor de bi nikdar spočet ne bil.

### §. 23.

V dvombi, ali je otrok bil živ ali mertev rojen, se prvo predumi. Kdor nasprotno terdi, mora taisto dokazati.

### §. 24.

Če dvomba vstane, ako je nepričujoč ali pogrešen še živ ali ne, se smert njegova le v naslednjih okolišinah predumi:

1) če je od njegoviga rojstva osemdeset let preteklo, in kraj njegoviga prebivaljša deset let neznan ostal;

2) bres obzira na čas od njegoviga rojstva pretečeni, če je celih trideset let neznan ostal;

3) če je bil v vojski težko ranjen, ali na ladji, ko se je razbila, ali v drugi bližnji smertni nevarnosti, in se od tega časa tri leta pogreša.

V vseh teh primerlejih se zamore spoznaje smerti prositi in po (§. 277.) odločenih previdnostih predvzeti.

### §. 25.

V dvombi, ktera dveh ali več oseb je pred vmerla, mora, kdor prednjo smert eniga ali drugiga terdi, svoje terdenje dokazati; ako tega ne zamore, se predumi, de so vsi ob enim času vmerli, in od prenosa pravic eniga na drugiga se ne more govoriti.

### §. 26.

Pravice udov pripušene družbe med sabo se ustanovijo po pogodbi ali namenu in posebnih za-njo obstoječih predpisih. V razmeri z drugimi vživajo pripušene družbe pravilama enake pravice kot posamezne osebe. Nepripušene družbe nimajo ko take nobenih pravic ne proti udam ne proti drugim in so nezmožne, pravice pridobivati. Nepripušene družbe pa so taiste, ki so po političkih postavah posebnoprepovedane, ali ki se očitno varnosti, občimu redu ali dobri zadržanju protivijo.

### §. 27.

Koliko so občine glede svojih pravic posebnemu oskerbljenju javniga opravištva podveržene, je v političkih postavah zapopadeno.

### §. 28.

Polni vžitek državljanskih pravic se zadobi z deržavljanstvom. Deržavljanstvo je v teh dednih deržavah otrokam avstrijskiga deržavljana po rojstvu lastno.

### §. 29.

Ptujci zadobijo avstrijsko deržavljanstvo z vstopom v javno službo, z nastopam kake obertnije, ktere oprava redno stanovanje v deželi tirja; z izpolnenim desetletnim stanovanjem v teh deželah, vendar le s tem pogojem, de si ptujec v tem času zavoljo kakiga hudodelstva ni nobene kazni navlekel.

### §. 30.

Tudi brez nastopljenja obertnije ali rokodelstva in pred pretečenimi deset leti se zamore deržavljanstvo pri političkih oblastih prositi, in od taistih dodeliti, po tem, kakoršno je premoženje, pridobitnost in zadržanje pronsjika.

### §. 31.

Z samim imetjem ali časnim vžitkam kmetije, hiše ali zemljiša; z napravo kupčije, fabrike, ali z deležem pri enim izmed nju brez osebniga stanovanja v kaki deželi teh deržav se ne zadobi avstrijsko deržavljanstvo.

(Dalje sledi.)

## Nove bukvice.

Naš verli rojak in nevtrudljivi rodoljub g. Peter Kozler je ravno na svitlo dal na Dunaju nemško knjižico s naslovom:

Das Programm der Linken des österreichischen Reichstages mit Rücksicht auf Slovenisch- und Italienisch-Oesterreich, von Peter Kosler, v kteri terdno dokaže z zemljo- in narodopisnimi spričbami, kteri kraji se slovenski deželi zvezne avstrijske deržave prištetimorajo in načert levice overže.

Na prodaj je ta knjižica, ktero rodoljubam prav priporočimo, pri g. Lercherju v Ljubljani zvezik za 12 kr.

Dopis vredništva: — gu v G...: Nikoli.

| Zitni kup.               | V Ljubljani |     | V Krajnji   |     |
|--------------------------|-------------|-----|-------------|-----|
|                          | 3. Svečana. |     | 5. Svečana. |     |
|                          | gold.       | kr. | gold.       | kr. |
| Srednja cena 1 mernik.   |             |     |             |     |
| Pšenice domače . . . . . | 2           | 21  | 2           | 36  |
| » banaske . . . . .      | 2           | 30  | 2           | 52  |
| Turšice . . . . .        | 1           | 21  | 1           | 35  |
| Sorčice . . . . .        | —           | —   | —           | —   |
| Reži . . . . .           | —           | —   | 1           | 40  |
| Ječmena . . . . .        | —           | —   | —           | —   |
| Prosa . . . . .          | 1           | 26  | 1           | 25  |
| Ajde . . . . .           | —           | —   | 1           | 9   |
| Ovsa . . . . .           | —           | —   | —           | 50  |